

RURALIA

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI
2 • 2018

RURALIA 30-VUOTISJUHLATUNNELMISSA SIVUT 10-11 JA 18

Pääkirjoitus

Ruralia ja kaksi erilaista etelää – kun karvalakit katosivat Helsingistä

Kuva Sirpa Piskonen

Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskukset perustettiin Mikkeliin ja Seinäjoelle vuonna 1988. Molemmilla paikkakunnilla oli intressi saada uusia korkeakouluyksiköitä. Mikkeliissä keskusteltiin omasta kauppa- ja korkeakoulusta ja Seinäjoki mainittiin mahdollisena sijaintipaikkakuntana maatalous-metsätieteelliselle tiedekunnalle. Maaseutupolitiikka kehittyi, sillä yhteiskunnassa oli myös tunnistettu maaseudun uudistumisen tarve. Vaikka lähestyvän laman ensi merkit olivat näkyvissä, paikkakunnilla uskottiin tiedon voimaan.

Lamasta käynnistyi iso hyvinvointivaltion alueellisen organisoitumisen muutos. Uudet maakunnan liitot perustettiin 1994. Suomi liittyi Euroopan unioniin 1995. Aluepolitiikan henki ja käytäntö muuttuivat ratkaisevasti. Etelä-Pohjanmaa ja Etelä-Savo – nämä Ruralian etelät – ovat kuitenkin kehittyneet viimeisen 30 vuoden aikana hyvin eri tavoin.

1990-luvun laman jälkeiselle ajalle oli ominaista talouden liberalisoituminen ja valtion roolin muutos. Julkinen talous ei toipunut lamasta ennalleen. Hyvinvointivaltio aloitti strategisen vetäytymisen alueilta, ja julkista palveluverkkoa keskitettiin. Luottamus valtion tukeen vaihtui käsitykseen, että alueiden on itselöydettävä vahvuutensa ja uudet resurssinsa. Karvalakit alkoivat kadota Helsingin katukuvasta, lähetystöjä ei maakunnista enää kannattanut lähettää pääkaupunkiin.

Vuonna 1990 Etelä-Pohjanmaalla asui noin 201 600 henkeä ja nykyisin asukkaita

on noin 190 900 (-5,3 %). Kymmenen viime vuoden (2008–2017) aikana väkiluku on vähentynyt kaikkiaan 1,5 prosenttia eli 2 900 henkeä. Enemmistö kunnista on kärsinyt väestötappiosta, mutta kolme kuntaa on tuona aikana kasvattanut väkilukuaan: Seinäjoki (+7 320), Ilmajoki (+750) ja Lapua (+316). Maakunnan kiistaton keskuskaupunki Seinäjoki on kasvanut 13,2 prosenttia. Vuonna 2017 Seinäjoelle muutti 624 uutta asukasta ja Ilmajollekin 38. Ne olivat ainoat väkilukuaan kasvattaneet kunnat Etelä-Pohjanmaalla.

Vuonna 1990 Etelä-Savossa oli asukkaita noin 175 200 ja nykyisin heitä on noin 147 200 (-16 %). Vuosina 2008–2017 maakunnan väkiluku on ollut vahvassa laskusuunnassa, väki on vähentynyt 6,5 prosenttia (10 200 henkeä). Kaikki kunnat ovat menettäneet väestöään mukaan lukien maakunnan kaksi suurinta kaupunkia. Vuonna 2017 Mikkelin asukasluvu laski -0,5 ja Savonlinnan -1,6 prosenttia. Etelä-Savossa keskuskaupungitkaan eivät ole löytäneet vetovoimaansa.

Kahden etelän aluekehityksessä on siis samansuuntaisuutta, mutta myös oleellisia eroja. Maaseutukunnat kamppailevat vähevien resurssien kierteessä, mutta Seinäjoki ja Ilmajoki erottuvat menestyjinä verrattuna Etelä-Savon kaupunkeihin. Etelä-Savon väestörakenteen kehitys näyttää erityisen huolestuttavalta. Väestön uusiutumattomuus on johdannut huoltosuhteen vinoutumiseen. Aluetalusrakenteessa Etelä-Pohjanmaalla painottuu elintarviketeollisuus ja Etelä-Savossa arvoa

luodaan metsästä. Vapaa-ajan asuminen on matkailun ohella ainoita uutta kasvua talouteen luovia näkymiä Saimaan rannoilla.

Mitkä tekijät selittävät näin suuria aluekehityksen eroja ”kahden etelän” välillä?

Löytyykö selitys elinkeinorakenteesta, erilaisesta geeniperimästä vai usein mainituista läntisen ja itäisen kulttuurin eroista? Miten kuntien ja kaupunkien välinen kilpailu on vaikuttanut aluekehitykseen? Löytyykö eroja tavassa, jolla tuo 1990-luvun suuri murros otettiin vastaan, herättiinkö toimintaympäristön muutokseen lännessä ripeämmin? Onko eroja siinä, miten molemmilla paikkakunnilla 1980-luvun lopulla kohonnut korkeakoulun henki on käytännössä kanavoitu lisäarvoksi aluekehitykseen? Mikä henki näitä alueita lopulta kantaa?

Ruralia-instituuttiin 30 vuoden aikana kertynyt verkostopääoma ja osaaminen luovat erinomaiset edellytykset tutkia edellä mainittuja aluekehityksen kysymyksiä. Ruralia voi toimia ratkaisujen siltana idän ja lännen välillä. Instituutin sisäisessä toiminnassa kulttuurierot näkyvät. Ne myös innostavat meitä etsimään uusia ja innovatiivisia ratkaisuja siihen, miten kaupunkien vetovoima ja erilaisen maaseutujen elinvoima voisivat kytkeytyä toisiinsa entistä kestävämmällä tavalla.

Torsti Hyryläinen
tutkimusjohtaja,
Ruralia-instituutin varajohtaja

RURALIA 2 | 2018

Ruralia on Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin lehti, joka ilmestyy kaksi kertaa vuodessa.

Julkaisija
Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti

www.helsinki.fi/ruralia
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Päätoimittaja
Sami Kurki

Toimitusneuvosto
Jaana Huhtala
Sami Kurki
Sirpa Piskonen
Heidi Väliäho

ISSN
1796-4857 (Painettu)
1796-4865 (Verkkojulkaisu)

Tilausasiat
ruralia-tiedotus@helsinki.fi

Graafinen ilme
Mainoscraft Oy ja
Jaana Huhtala

Taitto
Jaana Huhtala

Painopaikka
I-print Oy, Seinäjoki

Kannen kuva
Sirpa Piskonen

Tässä lehdessä:

Pääkirjoitus Ruralia ja kaksi erilaista etelää – kun karvalakit katosivat Helsingistä	2
Yliopiston kolmas tehtävä	3
Kansainvälistä vapaa-ajan asumisen kehittäjäverkostoa rakentamassa	4
Tieto tuottamaan kotimaisia valkuaiskasveja	5
Alueet, aika ja kulttuuri – Historian ja kulttuuri- perinnön tutkimusta Ruralia-instituutissa	6
Kotiseutututkimusten sarja saa jatkoa	7
Miten kuluttajat suhtautuvat viljeltyyn lihaan ja solumaatalouden tuotteisiin?	8
Aluejohtokuntatoiminta maaseutu- alueiden vaikuttamisresurssina	9
Ilkka Herlin: Hoitamalla maata oikein voimme vielä muuttaa kehityksen suunnan	10
Kylältä kaupunkiin -kuva voitti Ruralian valokuvauskilpailun	11
CNS-opetusverkosto sai kansainvälistä tunnustusta	12
Alueelliset neuvottelukunnat Ruralia-instituutin toiminnan tukena	14
Yli 30 vuotta suomalaista maaseutupolitiikkaa	14
Makupaloja tiedejulkaisuista	15
Vastuullisuus matkailussa – jotain epämurkavaa vaiko aivan mahtavaa matkailijasta?	16
Itäsuomalainen UDET-verkosto kehittää maaseututaajamia yhdessä	17
Ruralia-instituutissa muisteltiin ”vanhoja hyviä aikoja”	18
Ruralian henkilöstö juhli 30-vuotista taivalta	18
Ruraliassa selvitetään Leader-toimintatavan lisäarvoa	19
Uusi osuustoimintalakia käsittelevä kansainvälinen julkaisu IJCL	19
Merkittävä apuraha Koneen Säätiöltä Ruralia-instituuttiin	19

Kuva Veikko Somerpuro

Yliopiston kolmas tehtävä

Yliopiston tehtävä on palvella yhteiskuntaa. Tämän palvelun kulmakiviä ovat uuteen kurottelu tieteessä ja uusimpaan tietoon perustuva opetus. Yliopistoa arvioidaan sen perustella, miten hyvin se onnistuu välittämään uuden tiedon ja osaamisen sidosryhmien käyttöön. Keskeistä on lisääntynyt ymmärrys luonnosta, ihmisistä, yhteiskunnasta ja niiden välisistä vuorovaikutuksista. Toinen tärkeä tuotos on tutkimuksesta kumpuavat ideat, joita elinkeinoelämä voi jalostaa uusiksi tuotteiksi ja palveluiksi. Kolmas tärkeä – vaikkakin epäkiitollinen – tuotos on julkiseen keskusteluun ja pohdintaan nostetut huolenaiheet, epäkohdat ja ongelmat.

Yhteiskunnallinen vuorovaikutus on yliopiston ja ympäröivän yhteiskunnan välistä vuoropuhelua. Se on viestintää tutkimustuloksista ja herätteitä julkiseen keskusteluun. Yhteiskunnallinen vuorovaikutus on myös yhteistyötä kumppaneiden kanssa, toimintaympäristön muutosten havainnointia ja sidosryhmien kuuntelemista. Yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tavoite on luoda mahdollisimman paljon lisäarvoa tehdylle tutkimukselle ja opetukselle.

Tutkimusyhteistyöllä yritysten kanssa on maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa pitkät juuret. Biotalous-tutkimuksesta ja opetuksesta on usein lyhyt matka tuote- ja palvelukehitykseen. Yhteistyömuotoja on laaja kirjo: yhteisiä tutkimushankkeita, vierailuluentoja, yritysvierailuja, opinnäyteprojekteja ja harjoitteluja. Master class -kursseilla yritykset ja sidosryhmät tuovat opiskelijoitten ratkaistavaksi ajankohtaisia käytännön kysymyksiä. Kumppanuus on pidempikestoista ja sitoutunutta yhteistyötä, joka räätälöidään yrityksen ja yliopiston välillä.

Yhteiskunnallinen vuorovaikutus on läpileikkaava teema ja siihen osallistuvat niin tutkijat, opettajat kuin opiskelijat. Opiskelijoidemme aloitteellisuudesta upea esimerkki on hiljattain järjestetty ViikkiAreena 2018. Yrityksille työelämätaapahtuma antoi mahdollisuuden profiloitua työnantajana ja tutustua tulevaisuuden asiantuntijoihin. Opiskelijoille tapahtuma antoi tietoa yrityksistä ja uramahdollisuuksia.

Helsingin yliopiston alumnitoiminnassa on mukana yli 30 000 yliopistolaista. Se on Suomen suurin asiantuntijaverkosto. Alumnitoiminta antaa jäsenilleen mahdollisuuden päivittää ja laajentaa omaa asiantuntemustaan osana suurta yhteisöä.

Yksi nouseva yhteistyömuoto on työelämäprofessorit. Työelämäprofessoriksi voidaan kutsua määrääjäksi henkilö, jolla on yliopistomaailman ulkopuolisessa työelämässä saavutettuja erityisiä ansioita. Työelämäprofessorien odotetaan tuovan tuoreita ajatuksia ja vaikutteita tutkimukseen ja opetukseen ja vahvistavan yliopiston näkyvyyttä.

Yksi maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan ominaispiirre on valtakunnallisuus. Biotalous-tutkimusta tehdään ja opetusta annetaan useilla alueilla. Vaikutuspiiri on koko Suomi. Toimipisteistämme tärkeimpiä Viikin kampuksen rinnalla ovat Seinäjoen ja Mikkelin yliopistokeskukset ja Hyytiälän metsäasema Juupajoella. Valtakunnallisesa toiminnassa kärkenämme on Ruralia-instituutti, joka tiiviissä vuorovaikutuksessa yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa yhdistää tutkimustietoa, asiantuntijuutta ja käytännön kokemuksesta tietoa uusiksi maaseudun toimintamalleiksi.

Kari Hyytiäinen
professori, varadekaani
Maatalous-metsätieteellinen
tiedekunta

Teksti ja kuvat **Manu Rantanen**

Kansainvälistä vapaa-ajan asumisen kehittäjäverkostoa rakentamassa

Oma mökki, oma ranta ja oma sauna ovat suomalaisuuden rakennusaineita. Vapaa-ajan asuminen on kuitenkin yleistä mm. Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Vapaa-ajan asumista löytyy siellä, missä sille on taloudellisia ja hallinnollisia mahdollisuuksia sekä sopivia alueita, kuten vesistöjä ja vuoristoja. Mökkeily ylittää valtioiden rajoja. Esimerkiksi Suomessa venäläiset ostavat ja rakentavat vapaa-ajan asuntoja, ja kasvava joukko suomalaisia mökkeilee Virossa.

Etelä-Savon kehityksessä on mökkeilyllä ollut pitkään tärkeä rooli. Pyrkimyksenä on kehittää sitä vapaa-ajan asumisen ykkösalueeksi Suomessa. Tämän vuoksi on viime aikoina viritetty kansainvälistä yhteistyötä. Mukana on ollut tutkijoita, matkailun kehittäjiä sekä yrittäjiä. Tavoitteena on oppia, kuinka vapaa-ajan asuminen on muualla kehittynyt ja kuinka sitä on hyödynnetty aluekehityksessä. Keväällä 2017 tehtiin opintomatka Ruotsin länsirannikolle, Norra Bohusläniin ja Osloon luoteispuolelle Valdresiin sekä tänä syksynä vierailtiin Kroatiaassa Adrianmeren rannikolla. Puolalaisia yrittäjiä ja tutkijoita puolestaan vieraili tutustumassa eteläsavolaisiin yrityksiin. Kontaktien luominen ja tiedonvaihto ovat onnistuneet hyvin paikallisten tutkijoiden avulla.

Näin mökkeillään muualla

Vapaa-ajan asumista on pidetty maaseudun kehitykselle myös vahingollisena. Osa vierailukohteistamme Kroatiaassa olivatkin muuttuneet eliittimaisema-alueiksi, joihin pääsy oli mahdollista vain varakkaammilla matkailijoilla. Alueen luonnonarvoihin ja kulttuuriin tukeutuva kansainvälinen turismi tarjoaa kuitenkin kipeästi kaivattua toimeentuloa. Kroatiaassa on pyritty kannustamaan vapaa-ajan asuntojen rakentamista ja vuokraamista ja saatu näin nostettua yöpymiskapasiteettia. Ruotsissa vapaa-ajan asuntojen rakentaminen meren rannalle on tarkkaan säänneltyä. Norra Bohusläniissä on tämän vuoksi kokonaisia meren rannalla sijaitsevia vanhoja kalastuskyläjä muuttunut vapaa-ajan asumisen alueiksi. Vauraat turistit ovat korjanneet vanhoja kalastaja-asumuksia lomaparatiiseikseen. Norjalaisia on joukossa paljon, sillä yhteydet Osloon ovat hyvät.

Vapaa-ajan asumisen ohjaaminen kylmäisiin ryppäisiin erottaa vierailukohteet suomalaisesta mökkeilystä. Syynä on ennen muuta vapaa-ajan asuntojen kova kysyntä ja

Okrugin kylää Splitin lähistöllä Kroatiaassa on rakennettu vapaa-ajan asumisen kohteeksi jo 1960-luvulta lähtien.

voimakas rakentamisen sääntely. Jos vapaa-ajan asukkaiden määrä ylittää moninkertaisesti paikallisten asukkaiden määrän, alueiden identiteetti muuttuu. Samalla häviää tärkeitä alueiden ominaisuuksia, jolloin niiden kiinnostavuus voi laskea.

Kauempaa on helpompaa erottaa, mikä suomalaisessa mökkeilyssä on erityistä. Eri maiden kehityskulkujen peilaaminen omaan tilanteeseemme auttaa ymmärtämään vapaa-ajan asumisen kehittämistarpeita ja vahvuksiamme. Kehitystä selittävät mm. alu-

eiden aiempi historia, sääntely, taloudelliset mahdollisuudet ja luonnonarvot. Tavoitteena on, että Etelä-Savossa vapaa-ajan asuminen kehittyisi sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästi. Se on tärkeä osa alueemme vetovoimaisuutta.

Opintomatka Kroatiaan toteutettiin Mikkelin elinkeinoyhtiö Miksei Oy:n hallinnoimassa Etelä-Savo kestävän vapaa-ajan asumisen ykkösalueeksi -hankkeessa, jota on rahoitettu Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR).

Grunsvund on Ruotsin länsirannikolla sijaitseva vanha kalastajakylä, joka on nykyisin vapaa-ajan asumisen keskittymä.

Teksti Hannele Suvanto ja Merja Lähdesmäki | Kuva Hannele Suvanto

Tieto tuottamaan kotimaisia valkuaiskasveja

Elintarviketuotannon eettiset ja ekologiset haasteet ovat lisänneet kasvipohjaisten proteiinilähteiden kysyntää. Esimerkiksi palkokasvit edistävät kestävästä maataloudesta, mutta positiivisten ympäristövaikutuksien lisäksi valkuaiskasvit, kuten härkäpapu, herne, rypsi ja rapsi, ovat tärkeitä proteiinin lähteitä kuluttajatuotteissa ja rehuissa. Kuitenkin valkuaiskasvien tuotanto on vuosikymmenien kuluessa vähentynyt tehden Euroopasta hyvin riippuvaisen tuontisijoista. Euroopan maatalouden ja elintarviketurvallisuuden tärkeimpiä kestävä kehityksen tavoitteita onkin valkuaiskasviomavaraisuuden lisääminen. Ruralia-instituutin, Luken, ProAgrian ja Perunantutkimuslaitoksen yhteisen Tuota valkuaista! (Tuova) -hankkeen tavoitteena oli suomalaisen valkuaiskasvituotannon kasvattaminen ja alan kehittäminen. Hankkeessa tehtiin peltokokeita, pohdittiin perunan sivuvirtoja, tiedotettiin tuottajia, tutkittiin millaiset tuottajat valkuaiskasveja viljelevät ja miten viljelyä ja markkinoita voidaan kehittää.

Tarvitaan tietoa ja uskallusta

Ruralia-instituutti ja Luke keskittyivät Tuova-hankkeessa viljelijöihin ja heidän viljelypäätöksiinsä sekä valkuaiskasvien markkinoihin. Osioon kuuluivat mm. viljelijöiden ja jalostajien haastattelut sekä laaja viljelijäkysely. Merkittävimpana tuloksena voidaan sanoa, että tiedon tarve, kokemuksen puuttuminen ja uskallus ovat keskeisiä valkuaiskasvien viljelyä hidastavia tekijöitä. Valkuaiskasveja uskaltavat viljellä erityisesti innovatiiviset riskinottajat. Valkuaiskasvien viljely vaatii viljelijöiltä opettelua, tietoa ja uskallusta

enemmän kuin tuttujen viljojen viljely. Ei ole yllättävää, että tulosten mukaan härkäpavun ja herneen viljelijät ovat peräti kaksi kertaa yrittäjämäisempiä kuin muut viljelijät: heiltä vaaditaan riskien ottamista, innovointikykyä ja luottamusta omiin taitoihinsa. Tällaiset viljelijät etsivät aktiivisesti tietoa, soveltavat sitä omaan viljelyynsä, innovoivat uusia viljelytekniikoita, uskaltavat edes kokeilla ja ennen kaikkea luottavat itseensä, vaikka hernepelto olisi laossa ja naapureita naurattaisi.

Viljelijöiden motiivit valkuaiskasvien viljelyn aloittamiseen ovat kuitenkin hyvin erilaiset: eläinrehun kalliin valkuaisen korvaaminen tai lisääminen omalla tuotannolla, parempituottoisen kasvin etsintä, seoskasvuston ja maanparannuksen hyödyntäminen, omien markkinoiden luominen suoramyyntillä toisille viljelijöille tai tuotteiden jalostaminen kuluttajille. Joskus tulee rahallisesti täysosuma, mutta epäonnistuttaessakin saadaan vähintään esikasviarvo. Esikasviarvon hyödyntäminen on kuitenkin liian vähäistä, tieto valkuaiskasvien viljelystä on liian kokemusperäistä ja joskus jopa väärää, kertoivat viljelijät ja jalostajat haastatteluissa. Vaikka härkäpapu ja herne ovat lajikkeina vanhoja, niiden suosio on parin viimeisen sukupolven aikana ollut niin vähäistä, että tietotaito on rapautunut. Luomutuotannossa hyväksi havaittu viljelykierto ja herneen suosiminen ovat osaltaan kannatelleet palkokasvien viljelytiedon ylläpitämistä. Toisaalta öljykasvien kohdalla tuotanto ja markkinat ovat kehittyneet pidemmälle kuin palkokasvien, joten öljykasvien viljely ei vaadi viljelijältä samanlaista yrittäjämäistä orientaatiota.

Valkuaiskasvit asettavat haasteita maatalouspolitiikalle

Koska palkokasvien viljelytekniikka tuntuu olevan haparoivaa, ProAgria ja Luke ovat nyt kirjoittaneet ohjeistuksia ja jakaneet kokemuksia viljelystä. Suomen valkuaiskasvituotannon lisäämiseksi tiedottamisen tarve on kuitenkin valtava ja tehtävä haasteellinen. Viljelijät kritisoivat sitä, että tieto on sirpaleista, keskittyy liikaa epäolennaisuuksiin ja on suomalaisen tapaan kovin negatiivisävytteistä. Luotettavaa, sovellettavaa ja syvällistä tietoa janotaan. Yksi keskeinen tietokanava, Valkuaisfoorumi, on varmasti kätevä tietopankkina ja ratkaisee tiedon saatavuusongelman, mutta haastateltavat korostivat myös vertaisoppimisen merkitystä: internet ei pysty korvaamaan ihmisen kohtaamista ja henkilökohtaista tiedonvaihtoa. Tiedonjanoon vastaaminen voisi olla kilpailuetu myös valkuaiskasveja ostaville jalostajille, jotka haluavat panostaa valkuaiskasvien käyttöön yhä enemmän, mutta eivät saa ostettua niitä riittävästi laajentaakseen toimintaansa. Toisaalta tulokset yrittäjämäisistä valkuaiskasvien viljelijöistä lisäävät haasteita myös maatalouspolitiikalle, jossa pitäisi olla monenlaisia keinoja motivoida erilaisia viljelijöitä. Erikoiskasvin status, riskit, epävarmuus ostajasta ja markkinoiden kehittymättömyys pelottavat enemmistöä viljelijöistä, mutta onneksi aina löytyy uskaliaita kokeilijoita. Edelläkävijöiden tie on haastava, mutta toivottavasti voitokas. Ainakin seuraajat voivat oppia virheistä ja onnistumisista, kunhan tietoa tuotetaan kaikkien käyttöön.

Teksti Sulevi Riukulehto | Kuvat Töysä-Seura ry

Alueet, aika ja kulttuuri

Historian ja kulttuuriperinnön tutkimusta Ruralia-instituutissa

Kulttuurinen maaseudun tutkimus kuului jo Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen alkuvuosien ohjelmaan. Seinäjoen Makesissa maaseutukulttuuri mainittiin 2000-luvun alussa yhtenä keskuksen kolmesta painopisteestä. Silloin keskiössä olivat kulttuuripoliittinen ohjelmatyö ja kulttuurin kehittämishankkeet, joita toteutettiin lähinnä maaseutupoliittikan vastuuryhmässä. Ruralia-instituutilla onkin pitkä historia kulttuuripoliittisten ja ohjelmallisten selvityksien ja arviointien toteuttajana.

Uuteen vaiheeseen siirryttiin vuonna 2011. Kiinnostus laajeni kulttuuripoliittisesta historiatieteellisestä ja humanistiseen kulttuurintutkimukseen. Tutkimusryhmän nimi, *Alueet, aika ja kulttuuri* (*Regions, History and Culture*), kertoo aluehistoriallisen suuntautumisen perusidean: ryhmän tutkimusongelmissa yhdistyvät aika ja tila. Päättökimusaloina ovat aluehistoria ja kulttuuriperintö. Ryhmässä on eri historian alojen, maantieteen, kansatieteen ja yhteiskuntatieteiden osaajia. Kun Ruralia-instituutin toiminta ryhmitettiin kahteen painoalaan, Alueiden, ajan ja kulttuurin tutkimusryhmästä tuli luontevasti osa paikalliskehityksen painoalaa.

Kulttuuriperinnön tutkimusta Ruraliassa

Kulttuuripoliittinen ohjelmatyö on ollut heikosti resursoitua koko 2010-luvun ajan. Ruraliassa sen jättämän aukon on täyttänyt uusimuotoinen, kokemuksellinen kotiseudun tutkimus, joka leikkaa sekä aluehistorian että kulttuuriperinnön teemoja ja sisältää myös kehittämisenäkökulman. Vuoden 2012 aikana raportoitiin ensimmäinen kotiseutusuunnitelmahanke. Nyt menossa on jo kahdeksas erillishanke. Ne muodostavat myös laajemman kokonaisuuden. Kehitämme järjestelmällisesti metodologiaa, keräämme aineistoja, rakennamme kotiseututeoriaa ja teemme kehittämistyötä. Tutkimuslinja on herättänyt kiinnostusta myös ulkoilla.

Kulttuuriperintömme kirjo tulee hyvin esiin Ruralia-instituutin tutkimus-

hankkeissa: ruoka, elokuva, lehdistö, kansanmusiikki ja rakennettu kulttuuriympäristö. Rakennustutkimus on kulttuuriperintöalan toinen tuki-jalka kotiseutututkimuksen rinnalla. Huomiota ovat saaneet virkatalot ja julkisrakennukset, mutta varsinkin talonpoikaistalot ja rakennetun kulttuuriympäristön maisemanmuutos maaseudulla. Rakennustutkimus täydentää osaltaan laajempaa maaseutuasumisen muutostutkimusta, jonka parissa instituutti on työskennellyt oikeastaan koko olemassaolonsa ajan.

Aluehistoriaa ja muuttovirtoja

Koko kulttuurin avara kenttä kuuluu tietenkin myös historian tutkimuspiiriin. Aluehistoria tutkii alueita, alueiden muodostumista ja kehitystä historiatieteen menetelmin. Se sijoittuu historiatieteiden ja maantieteiden rajapintaan. Aluehistorialla on yhtymäkohtia moniin yhteiskuntatieteisiin, esimerkiksi kulttuurintutkimukseen sekä alue- ja taloustieteisiin. Ruralia-instituutissa tehdään myös historian tilaustutkimuksia. Tällä hetkellä kahden tutkijan työpanos käytetään tilaustöihin. Suurimpia hankkeita ovat 1900-luvun pitäjänhistoriat Ilmajoella, Kuortaneella ja Seinäjoella. Nämä monivuotiset hankkeet muodostavat alueellisesti suuntautuvan historiatieteellisen tutkimuksen perustan Ruralia-instituutissa vuoteen 2020 asti.

Vuoden 2017 alusta tiivistettiin yhteistyötä Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan toimintojen kanssa, kun Suomen historian dosentti **Markku Mattila** tutkijoineen siirtyi samalle käytävälle Ruralia-instituutin yhteyteen. Yhteisessä tutkimussuunnitelmassa päätutkimusalamme ovat edelleen aluehistoria ja kulttuuriperintö. Niiden sisältä haluamme nostaa esille kaksi avaintemaa. Ne ovat kotiseutu ja muuttovirrat.

Teksti Katja Rinne-Koski ja Timo Suutari | Kuva Vilma Linnanen

Kotiseutututkimusten sarja saa jatkoa

Ruralia-instituutissa on toteutettu vuodesta 2011 alkaen kotiseutututkimuksia, jotka ovat kehittäneet kotiseututeoriaa sekä uudistaneet kotiseutututkimusta.

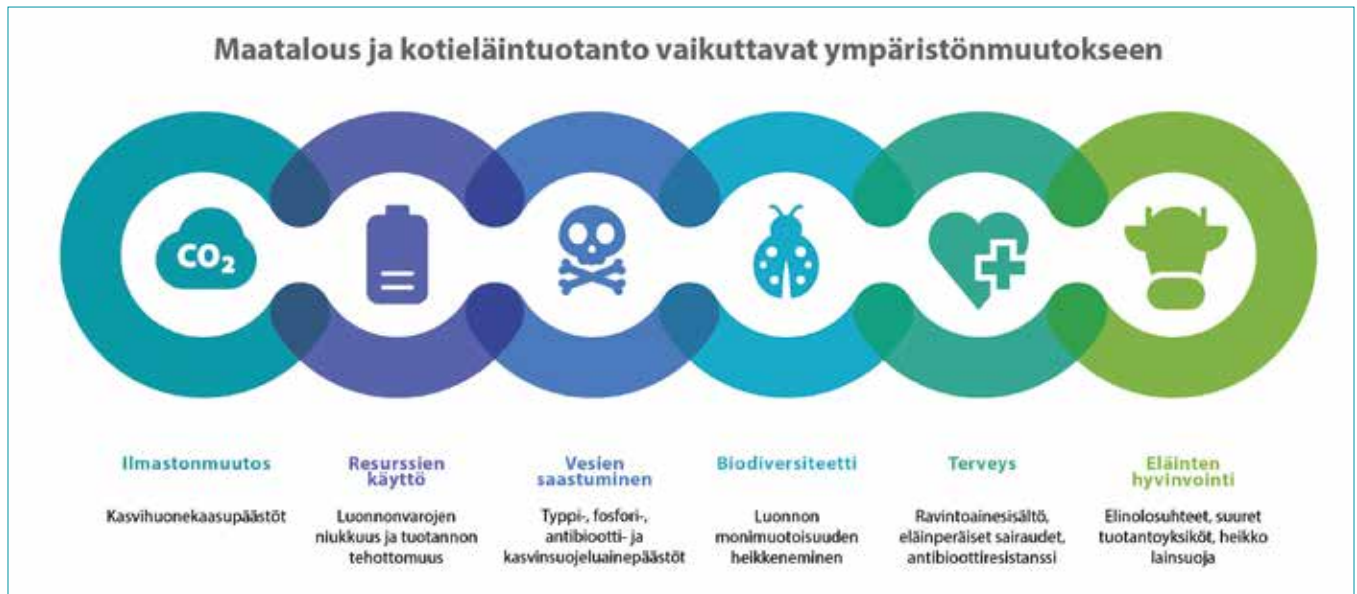
Ensimmäinen kotiseutututkimushanke toteutettiin vuosina 2011–2012 Seinäjoen Nurmossa ja siinä keskityttiin nurmolaisten nykypäivän kotiseutukokemuksiin ja -käsitteisiin osana laajenevaa kaupunkia. Nurmossa saadut kokemukset innostivat myös kuortanelaisia lähtemään mukaan vastaavanlaisen hankkeen toteuttamiseen vuonna 2013. Kuortaneella kohteena oli kotiseudun kokeminen Kuortaneenjärven kulttuuriympäristössä. Vuonna 2014 käynnistyi Etelä-Pohjanmaan Järviseudun alueella ikääntyneiden asumiskokemuksia selvittävä hanke, jossa tutkittiin kotiseutukokemuksia asuminen näkökulmasta.

Hankesarja jatkui vuosina 2016–2018 *Pohjalainen kotiseutu* -hankkeella, jossa tarkasteltavana oli koko Etelä-Pohjanmaan Järviseudun alue. Hanke oli tärkeä paitsi ylikunnallisuutensa niin myös menetelmällisen kehittämisen näkökulmasta. Aikaisemmissa kotiseutuhankkeissa käytettyjen virikkeellisten ryhmäkeskustelujen ja eläytymismenetelmäkirjoitusten rinnalla tehtiin otantapohjainen verkkokysely, jossa käytettiin kokemuksellista paikkatietoa keräävää pehmoGIS-menetelmää.

Viimeisin kotiseututeemaa käsittelevä hanke on vuonna 2017 käynnistynyt *Kotiseudun historia narratiiveina: töysäläinen kotiseutu ajallisessa kehityksessä* -hanke, jossa

tutkitaan töysäläisten kotiseutukokemuksia ja -näkömystyksiä sekä muodostetaan niistä kulttuuri- ja paikallishistoriallinen tulkinta ajallisessa kehityksessä. Hankkeen aineistonkeruu on ollut aikaisempia kotiseutuhankkeita monipuolisempi: siinä on hyödynnetty sekä pehmoGIS-menetelmää, kirjallisia tehtäviä että virikerunkoon perustuvaa keskustelumenetelmää. Aineistonkeruussa on kiinnitetty erityistä huomiota kattavuuteen, jotta saisimme mahdollisimman laajan kuvan nykytöysäläisyyden avaintekijöistä: kotiseudun tärkeistä paikoista, luonnonympäristön kohteista, rakennetusta ympäristöstä sekä erityisesti näihin liitettyistä tarinoista. Töysään liittyviä kotiseutukokemuksia ovat päässeet kertomaan muun muassa lapset ja nuoret, eri alueiden kyläyhdistykset, harrastajaryhmät sekä Töysästä muualle muuttaneet. Aineistojen mukaan töysäläisyyden kulmakiviä ovat puhdas luonto, elinvoimaisuus, toisista huolehtiminen ja yritteliäisyys sekä urheilu ja vireä yhdistystoiminta.

Tarkemmin töysäläisten koettuun kotiseutuun voi tutustua aineiston perusteella laadittavassa raportissa, joka ilmestyy Ruralia-instituutin julkaisusarjassa vuoden 2019 alussa. Julkaisusarjasta löytyvät myös aiemmin toteutettujen kotiseutuhankkeiden raportit.

Teksti Toni Ryynänen

Miten kuluttajat suhtautuvat viljeltyyn lihaan ja solumaatalouden tuotteisiin?

Paikallisessa Länsi-Savo -lehdessä uutisoitiin kesällä 1966, kuinka neuvostoliittolainen tiedemies **Aleksandr Nesmejanov** tutkimusryhmineen oli onnistunut kehittämään punaista ja mustaa kaviaaria kemiallisesti. Artikkelin (L-S 21.7.1966) mukaan ryhmä tutki myös mahdollisuuksia valmistaa luonnotuotteiden veroisia, mutta niitä halvempia lihan ja muiden ravintoaineiden ”valkuaisainesäikeitä”. Sitten Maaseudun Tulevaisuus (6.11.1973) uutisoi ”tekolihasta” eli soijasta valmistetuista lihankorvikkeista sekä kehräämällä kasvien valkuaiskuiduista valmistetuista tuotteista eli ”virkatuista pihveistä”, joiden kerrottiin muistuttavan erehdyttävästi kanan- tai naudanlihaa. Artikkelissa todettiin yksioikoisen suoraviivaisesti, että virkatut pihvit saivat maanviljelijät levottomiksi ja monet kuluttajat paniikin valtaan.

Vuosikymmen sitten Etelä-Suomen Sanomissa (22.10.2008) lupailtiin eläimen soluista viljellyn keinolihaan saapuvan lihatiskieihin kymmenessä vuodessa. Nykytilannetta arvioiden näyttää kuitenkin siltä, että ennuste ei ole käymässä toteen lähitulevaisuudessa. Uuden teknologian mahdollistamat tuotteet voisivat kuitenkin olla osittainen ratkaisu kotieläintuotannon ongelmiin. Soluviljelty liha kohtaa edelleen niin perustutkimukseen liittyviä kuin teknologisia ja tuotan-

nollisia haasteita. Kokonaan toisenlaisen haastekimppun muodostavat sosiaaliset ja yhteiskunnalliset teemat, kuten kuluttaja- ja markkinakysymykset sekä lainsäädännölliset ja eettis-moraaliset epävarmuudet.

Haasteista huolimatta soluviljelyteknikoiden hyödyntäminen ruoantuotannossa eli niin sanottu solumaatalous kehittyy nopeammin kuin koskaan aikaisemmin. Aihetta tutkitaan myös monitieteisesti. Biotekninen liha ja lihamitaatiot mainitaan lupaavana teknologisena mahdollisuutena eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisussa Suomen sata uutta mahdollisuutta 2018–2037, jossa lihankaltaisten kasviproteiinien ja viljellyn lihan tavoitteeksi määritellään karjatalouden korvaaminen tehokkaammilla menetelmillä kuitenkin kadottamatta lihan ravintoarvoja. Tavoitteena on mukauttaa uusia tuotteita kuluttajien makutottumuksiin ja mieltymyksiin.

Kuluttajat varovaisen toiveikkaita

Ihmisten suhtautumista solumaatalouden tuotteisiin on tarkasteltu useista näkökulmista siitäkin huolimatta, että niitä ei ole markkinoilla saatavilla. Esimerkiksi viljellyn lihan hyväksymiseen liittyviä tekijöitä on haaroitettu viimeaikaisissa tutkimuksissa, kuten **Christopher Bryantin** ja **Julie Barnettin** kuluvaan vuonna Meat Science -lehdessä

julkaistussa katsausartikkelissa Consumer acceptance of cultured meat: A systematic review. Suomalaisten kuluttajien käsityksiä tästä aiheesta ei ole vielä juurikaan tutkittu.

Viljellyn lihan hyväksymiseen vaikuttavat halukkuus kokeilla tuotetta, sen yleinen tunnettuus ja kuluttajien erilaiset taustatekijät. Tutkimusten perusteella kuluttajat ovat varovaisen toiveikkaita ja valmiita kokeilemaan viljeltyä lihaa, mutta perinteistä lihaa ei olla valmiita suoraan korvaamaan. Kuluttajat tuntuvat luottavan uutuuksiin, joista keskustellaan julkisesti ja jotka ovat läpäisseet tiukoiksi koetut lainsäädännön ja valvonnan seulat. Taustatekijöiden tarkastelussa erityisesti miehet, nuoret, koulutetut ja teknologiamyönteiset sekä kaupunkilaiset näyttivät suhtautuvan myönteisimmin viljellyn lihan kuluttamiseen.

Yksilölliset huolenaiheet kiteytyvät viljellyn lihan luonnottomaksi kokemiseen sekä turvallisuuden ja terveellisuuden epävarmuuksiin. Lisäksi oletettu maku, koostumus ja ulkonäkö sekä kallis hintaodotus koetaan kielteisinä tekijöinä. Yhteisöllisistä huolista korostuvat puolestaan perinteisen kotieläintuotannon ja maatalouden kohtaamat kielteiset vaikutukset, luottamuksen puute keinolihaa valmistavien yrityksiä kohtaan ja tuotannon vaatiman lisäenergian tuotantotarve.

Epäröinnin ja epävarmuuden havaittiin tutkimuksissa olevan myös suhteessa tuotteiden toteutettavuuteen: osa kuluttajista ei pidä viljeltyä lihaa realistisena vaihtoehtona. Lisäksi solumaatalouden tuotteiden tulkinnanvarainen eettinen asema sekä tulevaisuuden uutuusien luotettava sääntely ja valvonta herättivät epäilyjä.

Mielikuvat vaihtelevat

Viljellyn lihan myönteiset mielikuvat kytkeytyvät laajasti eläinten hyvinvointiin, kuten teurastuksen ja tuotantoeläinten määrän vähenemiseen sekä muutoksiin eläimiin suhtautumisessa. Esiin nostettiin myös tuotannon ympäristöystävällisyys sekä kansanterveys ja ruokaturva esimerkiksi tuotteiden vähäisemmän rasvapitoisuuden ja eläinperäisten tautiriskien minimoimisen osilta. Usko tieteen ja kehityksen kykyyn ratkaista ongelmia, ”globaalien köyhien” kasvavat mahdollisuudet täydentää ruokavaliotaan viljellyllä lihalla sekä proteiinituotannon lisääntyminen koettiin niin ikään myönteisinä tekijöinä.

Tutkimuksissa on kuitenkin runsaasti vaihtelua: viljellyn lihan mielikuvien tavoittamiseen suunniteltujen tutkimusasetelmien ominaisuudet näyttävät vaikuttavan yllättävästikin tuloksiin. Kuluttajien on myös hankala hahmottaa sellaisia tuotteita ja niiden kuviteltuja ominaisuuksia, joita ei ole saatavissa tai edes kokeiltavissa. Nämä tulevaisuuteen suuntautuviin kulutustutkimuksiin liittyvät epävarmuustekijät ja ominaispiirteet pätevät muissakin yhteyksissä. Viljeltyyn lihaan liittyvät siten ristiriitaisen tasapuolisesti varovaisen myönteisiä, mutta myös kielteisiä mielikuvia.

Keskeisimmät kuluttajien mielikuvii vaikuttavat tekijät liittyvät viljellyn lihan tunnettuuteen, sen aidosti todelliseksi ja mahdolliseksi kokemiseen, kunnolliseen ja läpinäkyvään sääntelyyn, kaupalliseen saatavuuteen, kattavaan julkisuuteen ja mediauutisointiin sekä omakohtaiseen kokeilumahdollisuuteen. Tulevaisuuden ruokajärjestelmien alkuvaiheen teknologisessa ja tuotannollisessa kehittämisessä on siten syytä ottaa huomioon kuluttajien mielikuvat ja orastavat kulttuuriset merkitysjäsennykset: he ovat käytäntöineen arjen päätöksentekijöitä, joiden tulevaisuuden ruoankulutukseen liittyviä merkityksiä luodaan jo tänään.

Suomen Kulttuurirahaston rahoittamassa ja Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin toteuttamassa kolmevuotisessa ”*Transforming agriculture with agroecological symbiosis combined with cellular agriculture – Environmental impacts and perceptions of farmers and consumers*”-tutkimushankkeessa tarkastellaan agroekologisten symbioosien ja solumaatalouden ympäristövaikutuksia sekä kuluttajien ja maanviljelijöiden näkemyksiä.

Teksti Päivi Pykkänen

Aluejohtokuntatoiminta maaseutualueiden vaikuttamisresurssina

Huoli ihmisten yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollisuuksista - mutta myös kiinnostuksesta osallistua yhteiskunnallisesti - on sekä kansallinen että kuntia ja niiden pienalueita yhdistävä kysymys. Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on viime vuosikymmenien aikana pyrittykin lisäämään niin lainsäädännön keinoin kuin omaehtoisin kokeiluin. Osa kunnista on perustanut esimerkiksi niin kutsuttuja alueellisia toimielimiä vahvistamaan kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kunnan osa-alueellisista lähtökohdista. Näin ovat tehneet esimerkiksi Mikkeli ja Savonlinna, missä toimi valtuustokaudella 2013–2017 yhteensä seitsemän kuntaliitosten yhteydessä perustettua aluejohtokunta-nimellä kutsuttua toimielintä. Ruralia-instituutissa tehtiin Etelä-Savon maaseudun kehittämisohjelman kautta selvitys siitä, minkälainen osallistumis- ja vaikuttamisresurssi aluejohtokuntatoiminta on ollut. Havaintokausi oli 1.1.2013–31.5.2017.

Aluejohtokuntatoiminta osoittautui Etelä-Savossa merkittäväksi paikallisen elinvoiman ja hyvinvoinnin resurssiksi. Aluejohtokuntien pitkäkestoinen kytkeytyminen kunnalliseen järjestelmään on toiminnan pysyvä vahvuus, joka erottaa aluejohtokunnat esimerkiksi monista lyhytkestoisista projektiperustaisista osallistumishankkeista. Kuntatasolla päätetään ja siten myös vaikutetaan päätöksiin keskeisissä paikallisen hyvinvoinnin ja elinvoiman kysymyksissä. Verrattuna esimerkiksi EU-osarahoitukseen Leader-toimintaan, aluejohtokuntatoiminta oli myös kanta-aottavaa ja tarvittaessa konflikteja karttamatonta paikallista edunvalvontaa. Tämä on paikallisesti merkittäväksi koettu rooli, johon Leader ei rahoituskeskeisenä toimintavälineenä pysty vastaamaan.

Aluejohtokuntatoiminta ei luonnollisesti vastaa kaikkiin osallistumistarpeisiin eikä se poissulje täydentäviä osallisuuskäytäntöjä tai kokonaan uusien innovointia esimerkiksi digitaalisuutta hyödyntäen. Myös yhdyspintoja Leader-yhdistysten ja aluejohtokuntien välillä on varaa kasvattaa entisestään. Yhteistyötä on molemmipuolista hyötyä erityisesti paikallisten yhteisöjen teemahankkeiden käynnistämässä, mikä tulee yhteisöjen tarpeeseen aluejohtokuntien omien rahoitusmahdollisuuksien supistuttua vuonna 2018.

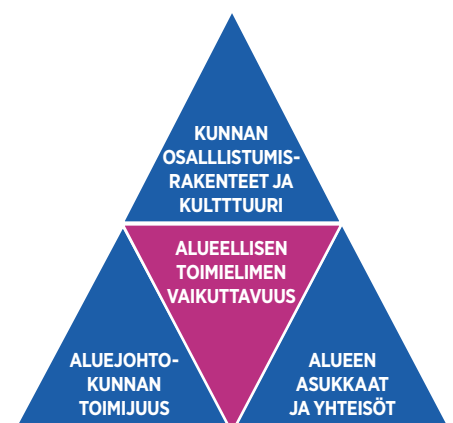
Toimintaansa jatkavat aluetoimielimet ovat Leader-yhdistyksille merkittävä resurssi, jonka avulla pystyy välittämään hyvin tietoa myös muusta Leader-toiminnasta ja sen tarjoamista kehittämismahdollisuuksista.

Vaikuttava aluevaikuttaminen

Aluejohtokunnat pyrkivät vaikuttamaan toimintaan. Alueellisen toimielimen vaikuttavuutta ei voi kuitenkaan vastuuttaa yksin aluetoimielimelle itselleen. Vaikuttavuus syntyy dynaamisesti kolmen osatekijän risteyskohdassa (kuvio 1).

Vaikuttavuudessa kietoutuvat aluejohtokunnan (toimielimen) oma toimijuus, alueen asukkaiden ja yhteisöjen toimijuudet sekä osallistumista mahdollistavat rakenteet ja osallistumiskulttuuri koko kunnan tasolla. Asukasosallisuuden oikeutuksesta useimmat ovat yhtä mieltä, mutta vaikuttavan onnistumisen edellytyksenä ovat selvityksen mukaan lopulta kunnan osallistumista tukevat (tai ei-tukevat) hallintokäytännöt ja toimintarutiinit. Vaikuttavan aluevaikuttamisen edistäminen sijoittuu ennen kaikkea vuorovaikutussuhteiden systematisointiin, aikatauluttamiseen ja jatkuvaan kehittämiseen kokemuksista oppien.

Selvitys on tehty Oppia aluevaikuttamisesta – Aluejohtokunnat maaseutualueiden osallistumiskäytäntönä -hankkeessa. Hanketta hallinnoi Ruralia-instituutti ja sitä rahoitti Etelä-Savon ELY-keskus Euroopan maaseudun kehittämisrahastosta. Selvityksen raportti julkaistaan Ruralia-instituutin Raportteja-sarjassa.

Kuvio 1. Alueellisen toimielimen vaikuttavuuden osatekijät.

Teksti **Torsti Hyyryläinen** | Kuva **Sirpa Piskonen**

ILKKA HERLIN: HOITAMALLA MAATA OIKEIN VOIMME VIELÄ MUUTTA KEHITYKSEN SUUNNAN

Suomen tunnetuimpiin yritysjohtajiin kuuluva, aktiivinen kansalaisvaikuttaja ja ympäristöaktiivi, filosofian tohtori **Ilkka Herlin** piti Ruralian 30-vuotisjuhlaseminaarissa mieliin painuvan esitelmän otsikolla *Maaseutu ja kaupunki. Globaali näkökulma*.

Herlin aloitti puheensa toteamalla yksiselitteisesti, ettei maaseudun ja kaupungin vastakkainasettelussa ole mieltä, edut ovat yhteiset ja globaalit. Maaseudut ja kaupungit ovat perustavalla tavalla riippuvaisia toisistaan. Herlin keskittyi ruokajärjestelmän kestävyys- ja erityisesti maatalouden nykyisten tuotantotapojen kriittiseen arviointiin.

Historiantutkijan ote näkyi Herlinin lähestymistavassa. Siinä korostui kokonaisvaltainen ja historiallisia kehitysuunteita yhdistelevä näkemys. Keskeisenä juonteena oli maatalouteen kytkeytyvän teollisen tuotannon kehitys ja sen yhteydet 1900-luvun politiikkaan, konflikteihin ja tutkimukseen.

Herlin tarkasteli kriittisesti erityisesti tehomaatalouden menetelmiä, jotka hänen mukaansa köyhdyttävät maaperää. Herlinin mukaan niin maa- ja metsätalous kuin koko ruokaketjun kokonaisuus ovat rikki. Ajattelua ja käytäntöjä on pakko muuttaa, jos haluamme turvata tulevien sukupolvien ja maan hyvinvoinnin.

– Maatalous kamppailee nykyisin heikon kannattavuuden kierteessä, jonka loppupäässä häämöttää ympäristökatastrofi. Maaperän kyky sitoa hiiltä heikkenee uhkaavasti samalla kun ihmiskunnan päästöt lisääntyvät. Yhtälö on mahdoton. Viimeisen 100 vuoden aikana satodiversiteetistä on hävinnyt 75 prosenttia ja eläinlajeista 33 prosenttia. Lentävien hyönteisten määrä on 30 vuoden aikana pienentynyt 80 prosentilla. Näin ei voi jatkua, sillä elämän monimuotoisuus on kaiken elämän perusta. Vain sen varassa kulttuurit voivat kukoistaa, Ilkka Herlin toteaa.

Maaailman biodiversiteetistä 25 prosenttia on maaperässä. Siksi sen hyvinvoinnilla on keskeinen merkitys koko ihmiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Liian yksipuolisten viljelymenetelmien käyttö, joka perustuu

epäorgaanisten lannoitteiden käyttöön, maanmuokkaukseen ja torjunta-aineisiin ei johda Herlinin mukaan kestävään lopputulokseen. Kasvit kyllä kasvavat, mutta maaperä heikkenee vuosi vuodelta. Ilmastomuutos voidaan kääntää vain, jos hiili onnistutaan palauttamaan maahan.

Herlinin esittämien ongelmien ratkaiseminen vaatii perustavanlaatuisia muutoksia

sekä totutuissa ajattelutavoissamme että yhteiskunnallisissa käytännöissä. Herlinin näkemyksellisesti eteenpäin kannustava puheenvuoro oli vahva viesti Ruralia-instituutin monitieteiselle asiantuntijajoukolle, jonka ratkaisuhakuinen toimintakulttuuri nojaa kestävä kehityksen ajatuksiin sekä tieteenalojen raja-aidat ylittävään monitieteiseen tutkimukseen.

Kuva Sirpa Piskonen

Katri Lassila onnittelemassa kilpailun voittajaa Hanna Sajapuroa. Oikealla Ruralia-instituutin johtaja Sami Kurki, sihteeri Heidi Väliäho ja vasemmalla kisassa kolmanneksi sijoittunut Leena Viitaharju.

Kylältä kaupunkiin -kuva voitti Ruralian valokuvauskilpailun

Juhlavuoden kunniaksi Ruralia-instituutti järjesti valokuvauskilpailun teemalla ”Maaseudut ja kaupungit – yhdessä kestävämpiä”. Ajatuksena kilpailussa oli herätellä yleisöä pohtimaan sekä ilmentämään kaupungin ja maaseudun monimuotoista suhdetta sekä ajatusta ”*Kuinka maaseudun ja kaupungin välinen suhde näyttäytyy minulle?*”

Asiantuntijana kilpailussa toimi maise-ma-aiheesta väitöskirjaansa tekevä valokuvataiteilija **Katri Lassila** (TaM) Aalto-yliopistosta. Hän myös valitsi kilpailun palkitut kuvat.

– Kilpailuun ilmoitettiin kuvia verrattain vähän, mikä kertoo epäilemättä aiheen haastavuudesta. Osallistuneissa kuvissa oli kuitenkin kaikissa pyritty etsimään maaseudun ja kaupungin suhdetta jollakin kiinnostavalla tavalla. Monissa kuvista maaseutu näyttäytyi kaupungissa esimerkiksi maaseutumaisen rakenteiden, kuten puutalojen ja luonnon muodossa, kaupunki taas maaseudulla säh-

kölinjojen, kerrostalojen ja vaikkapa kulkuyhteyksien, kuten bussilinjojen kautta. Se on mielenkiintoista, sillä valtaosa suomalaisesta maaseudusta lienee nykyään kuitenkin sähkön kaltaisen ”edistyneen” piirissä. Kuvat saavatkin pohtimaan, olisiko aihe ollut vaikea osin siksi, että maaseudun ja kaupungin rajat tai ainakin niiden visuaaliset merkit ovat nykypäivänä osittain hämärtyneet. Kaupungeissa Suomessa, kuten esimerkiksi Helsingin Viikissä, on maaseutumaisia osia ja maaseudulla puolestaan kaupunkimaista taajamaa, tiuhempaan rakennettuja alueita. Onko maaseudun kuva enää tiivistettävissä peltoon ja kaupungin kuva kerrostaloon?, Katri Lassila miettii.

Voittajaksi kilpailussa selviytyi **Hanna Sajapuron** kuva nimeltä *Kylältä kaupunkiin*. Sajapuro palkittiin 21.11.2018 järjestetyssä Ruralian 30-vuotisjuhlaseriinarissa Helsingin yliopistolla.

– Lähdin etsimään maaseudun ja kaupungin yhteyttä meidän perheen arjesta. Ja tuona kauniina aurinkoisena aamuna se löytyi lasten koulukyydin odotuksesta. Palvelut viedään maaseudulta pois kävelymatkan etäisyydeltä ja joudumme turvaamaan kulkuneuvoihin päivittäin. Nyt myös koulun osalta, koska kyläkoulumme lakkautettiin keväällä. Kuvassa näen lasten odotuksen uuteen, heidän mielestään kivempaan kouluun pääsystä sekä oman harmituksen koulupäivien pidentymisestä tunnilla päivässä kuljetuksen vuoksi. Se sanoma tiivistyi tuona aamuna hienosti valoon ja varjoihin, Hanna Sajapuro kertoo kuvan taustoista.

Tämän lisäksi kilpailussa palkittiin kaksi muuta kuvaa. Kaikki palkitut kuvat löytyvät Ruralian nettisivulta: <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/hyvinvointiyhteiskunta/ruralian-juhlaseriinarissa-maaseutujen-ja-kaupunkien-vuorovaikutus-monipuolisesti-esilla>

Kuva Maisa Tirkkonen

CNS-opetusverkosto sai kansainvälistä tunnustusta

Co-op Network Studies -opetusverkosto (CNS) valittiin vuonna 2018 parhaiden eurooppalaisten osuustoiminnan korkeakouluopetusta tarjoavien toimijoiden joukkoon ECOOPE Youth cooperative entrepreneurship -hankkeen toimesta.

ECOOPE-hankkeen tavoitteena on edistää osuustoimintamallia nuorten tulevien yrittäjien keskuudessa ja edistää nuorten työllisyyden parantamista, etenkin niissä maissa, joissa on korkea työttömyys. ECOOPE-hanketta rahoittaa Euroopan Unioni ja siihen kuuluu

kahdeksan toimijaa viidestä eri Euroopan maasta. Suomesta mukana on LUT-yliopisto.

(Wolf, C. & Redford, D.T. 2018). ECOOPE Good practice guide -julkaisu on luettavissa osoitteessa: <http://youth.ecoope.eu/documents/>

OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA CNS-OPINNOISTA

Kysymme **Emilia Koivistoiselta** ja **Henri Kontkinilta**, miten CNS-opinnot ovat istuneet heidän muihin opintoihinsa ja kuinka niiden suorittaminen on käytännössä sujunut.

Kysymykset

1. Miksi valitsit CNS-opinnot?
2. Millaiset ovat kokemuksesi CNS-opintojen suorittamisesta?
3. Mikä on ollut CNS-opinnoissa parasta?
4. Mitä kehitettävää CNS-opinnoissa olisi?
5. Tulisiko osuuskuntayrittäjyyttä monitieteisesti sivuavia opetussisältöjä ja -teemoja olla tarjolla nykyistä enemmän suomalaisten yliopistojen opetuksessa?

Vapaa sana

EMILIA KOIVISTOINEN

Jyväskylän yliopisto, pääaine yhteiskuntapolitiikka

CNS-opintojen ajankohta:

kevät-kesä-syky 2018 (25op perusopintokokonaisuus)

1) Graduohjaajani vinkkasi näistä minulle, kun olin gradussani kiinnostunut yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä ja yhteisötaloudesta. Lisäksi päätökseeni vaikutti se, että opintokokonaisuus oli mahdollista suorittaa verkko-opintoina, joka sopii parhaiten tämän hetkiseen elämäntilanteeseeni.

2) Kursseilla oli kannustava yhteishenki ja koin, että siellä oli helppo tuoda mielipiteitä esiin. Oppiminen oli monitasoista, joskus uusia asioita selvitteli itse opintotehtävissä, joskus uusia ideoita muodostui muiden tekemiä tehtäviä lukiessa. Kurssista riippuen oli erilaisia tehtäviä; ajankohtaiskatsauksia, lukemista, videomateriaalia, etätenttiä, keskusteluja, pieniä tutkielmia, opponointia jne. Pidin siitä, että melkein viikottain täytyi jokin pieni suoritus tehdä. Näin ollen opinnot eivät

kasautuneet ja sai opiskella pala kerrallaan uutta asiaa.

3) Vaikka opinnot suoritetaan verkossa se ei tarkoita pelkästään yksinopiskelua. Opiskelijoiden erilaiset taustat antoivat hyviä oivalluksia ja eri näkökulmia itselle yhteisissä keskustelutehtävissä.

4) Opiskelijoiden toisistaan poikkeavat taustat aiheuttavat varmasti haasteita jakson suunnittelijoille. Toisilla voi olla jo vuosien kaupalliset opinnot taustalla ja toisille kenttä on täysin uutta. Omissa opinnoissani huo-

masin työmäärissä selviä eroja esimerkiksi itselleni vieraammassa laskentatoimen näkökulmassa ja toisaalta itselleni tutumassa kestävä kehityksen näkökulmassa.

5) Ehdottomasti. On jo huomattu, ettei esimerkiksi hyvinvointimme voi perustua jatkuvaan talouskasvuun. Maksimaalisen voiton ensisijainen tavoittelu on ekologisesti kestävä ja lisäksi aiheuttaa väistämättä eriarvoisuutta. Kestävä talous tulisi nähdä tällaista ajattelua laajempänä kokonaisuutena. Opiskelijoille olisi tärkeä osoittaa, että taloudella voi olla monenlaisia muotoja, ei ole vain yhtä mallia automaattisesti. Kestävä talous on mahdollista luoda, kun on tietoa ja kykyä nähdä yrittäjyyden monenlaiset arvot, ei vain sen taloudellinen lisäarvo.

HENRI KONTKIN

Helsingin yliopisto, pääaine historia

CNS-opintojen ajankohta:

syky 2018

1. CNS-opinnot tuntuivat luontevilta syventymisen alueilta, sillä olen historian opinnoissani kiinnostunut erityisesti talous- ja yrityshistoriasta. CNS-opintojen suorittaminen olikin luonteva tapa yhdistää preferenssejäni sekä syventävää oppimista yhtä tiettyä yritysmuotoa kohtaan.

2. Verkko-opinnot olivat niin sanotusti ylimääräisiä normaalien opintojen ohella, mikä tarkoitti käytännössä sitä, että tein kurssien suorittamiselle tilaa suoraan vapaa-ajastani nipsaisemalla. Se kannatti, sillä tehtävät olivat erittäin mielenkiintoisia. Saimme soveltaa lukemaamme teoriaa nopeasti syventävien esseetehtävien parissa. Kirjoitin vertailevia esseitä esimerkiksi pankki- ja vakuutusalan osakeyhtiöiden ja osuuskuntapohjaisten yritysten esimerkkejä hyödyntäen.

3. Antoisinta opinnoissa oli ehdottomasti hyvin rakennettu kurssisisältö. Lisäksi kurssin teoriaosuudessa hyödynnettiin lähteinä sekä kuunneltavia luentoja, tieteellisiä artikkeleita että julkaistuja teoksia.

Meitä kannustettiin osassa tehtävissä jopa ”irrottelemaan” ja keksimään mahdollisimman mielenkiintoisia keskustelunavauksia, joista sitten syntyi monipuolisia ja -polvisia keskusteluja opiskelijoiden kesken. Tehtävät kannustivat jatkuvaan oppimiseen, eli saimme jatkuvasti palauttaa mieleensä aikaisempia oppeja ja hyödyntää niitä sitten täysin uudenlaisiin konteksteihin!

4. En oikeastaan keksi parannusehdotuksia liittyen opintoihin. Kurssit olivat ehdottomia suosikkejani oman pääaineeni opintojen ulkopuolelta!

5. Ehdottomasti, ja vieläpä CNS-opintojen tapaisesti useiden korkeakoulujen kanssa yhdessä järjestettyinä.

6. Kurssin ehdottomasti yksi suurimmista ansioista on se, että kurssilla ei ollut vain oman tiedekunnan tai edes yliopiston opiskelijoita. Meitä oli ympäri Suomea, ja eri koulutusohjelmista. Se luo aivan omanlaisensa opiskeluympäristön, kun oppijoina (ja konkreettisesti keskustelukumppanina) voi olla esimerkiksi toisen maakunnan korkeakoulussa opiskeleva ihminen. Tämänkaltaista mahdollisuutta ei olisi tarjolla lähiopetuksessa!

Alueelliset neuvottelukunnat Ruralia-instituutin toiminnan tukena

Ruralia-instituutin työjärjestyksen mukaan sen kummallakin toimipaikalla on neuvottelukunta, jonka maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan dekaani asettaa johtokunnan esityksestä. Jäsenet nimetään toimipaikan keskeisistä sidosryhmistä. Neuvottelukunnan toimikausi on neljä vuotta ja se valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata toimipaikan toimintaa ja arvioida sen vaikuttavuutta, välittää tietoa toimintaympäristön muutoksista sekä tehdä ehdotuksia instituutin toiminnan kehittämiseksi. Neuvottelukunnat kokoontuvat kaksi kertaa vuodessa.

Mikkelin toimipaikan neuvottelukunnan pöytäkirjanpitäjänä toimii Mikkelin toimipaikan sihteeri **Sirpa Piskonen** ja instituutin varajohtaja **Torsti Hyryläinen** toimii neuvottelukunnan kokouksissa esittelijänä.

Seinäjoen toimipaikan neuvottelukunnan pöytäkirjanpitäjänä toimii Seinäjoen toimipaikan sihteeri **Heidi Väliaho** ja instituutin johtaja **Sami Kurki** toimii neuvottelukunnan kokouksissa esittelijänä.

Neuvottelukunnat voivat kuulla asiantuntijoita tehtäviä hoitaessaan.

RURALIA-INSTITUUTIN NEUVOTTELUKUNNAT KAUDELLA 1.4.2018–31.3.2022

MIKKELI

Antti Heikkilä, aluejohtaja, Suomen metsäkeskus

Aki Kauranen, strategia- ja kehityspäällikkö, Mikkelin kaupunki

Inna Kopoteva, matkailualan yrittäjä, Vehmaskylä

Teppo Korhonen, dosentti, kulttuurintutkija

Soile Kuitunen, toimitusjohtaja, Kuntoutussäätiö

Teppo Leinonen, toimitusjohtaja, Etelä-Savon kauppakamari

Anni Panula-Ontto-Suuronen, ympäristönsuojelun asiantuntija, Etelä-Savon ELY-keskus,

Ympäristönsuojelun ja vesienkäytön palvelut -yksikkö, varapuheenjohtaja

Seija Pohjanoksa, matkailualan yrittäjä, Mäntyharju

Petteri Portaankorva, kehitysjohtaja, Kouvolan kaupunki

Hannu Ranki, ekonomisti, Mikkelin seudun vapaa-ajan asukkaat, puheenjohtaja

Pasi Rikkonen, johtava tutkija, ohjelmapäällikkö, Luonnonvarakeskus

Teemu Räihä, kehittämispäällikkö, Etelä-Savon maakuntaliitto

Mervi Simoska, kunnanjohtaja, Juvan kunta

SEINÄJOKI

Karri Kunnas, toimitusjohtaja, Foodwest Oy

Yrjö Ojanemi, toiminnanjohtaja, MTK Etelä-Pohjanmaa

Pertti Kinnunen, toimitusjohtaja, Etelä-Pohjanmaan kauppakamari

Mervi Niemi-Huhdanpää, toiminnanjohtaja, Aisapari ry

Henri Honkala, toimitusjohtaja, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, varapuheenjohtaja

Ritva Rintapukka, maaseutuyksikön päällikkö, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Kaija Ketola-Annala, henkilöstön kehittämispäällikkö, Atria Suomi, puheenjohtaja

Helena Tiilikainen, toiminnanjohtaja, Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys ry

Jorma Vierula, aluejohtaja, Suomen Metsäkeskus (2018 loppuun)

Yrjö Ylkänen, elinkeinopäällikkö, Suomen Metsäkeskus (2019 alusta)

Elina Varamäki, vararehtori, SeAMK

Hannemari Niemi, asiantuntija, Into Seinäjoki Oy

Teksti **Torsti Hyryläinen**

Yli 30 vuotta suomalaista maaseutupolitiikkaa

Suomalaisen maaseutupolitiikan syntymän ajankohdasta voi perustellusti esittää erilaisia tulkintoja. Väkevä maatalouspolitiikan ja kiistellyn aluepolitiikan liepeillä kypsyneet ajatukset ja teot maaseudun nostamisesta keskeiseksi politiikan käsitteeksi ja sisällöksi ajoittuvat Suomessa 1975–1989 väliselle ajalle. Säätytalolla 29.11.2018 juhlittu maaseutupolitiikka on siis kiistatta vähintään 30-vuotias.

Vuosi 1988 oli eurooppalaisen maaseutukeskustelun läpimurron aikaa. Silloin toteutettiin 24 maan yhteinen Euroopan neuvoston maaseutukampanja, Suomesta mukana oli 236 kuntaa ja 29 muuta merkittävää orga-

nisaatiota. Maaseutupolitiikalle kudottiin ripeästi konkreettiset muodot, instituutiot ja poliittiset tavoitteet. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskusten perustaminen oli yksi osa tätä tapahtumasarjaa.

Maaseutupolitiikan neuvoston puheenjohtaja, maa- ja metsätalousministeri **Jari Leppä** tervehti juhlinnan kohdetta positiivisin sanoin. Niin ministerin, kuin muidenkin puhujien esityksissä maaseutu visioitiin osana kestävästä kehityksestä Suomessa. Tilaisuuden iltajuhlissa muisteltiin maaseutuneuvos **Eero Uusitalon** elämäntyötä ja palkittiin maaseudun tienraaajia. Yhtenä heistä Vaa-

san yliopiston professori emeritus **Hannu Katajamäki**, joka toimi Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen Seinäjoen yksikön ensimmäisenä johtajana 1989–1991.

Tutkijoilla ja monitieteisellä tutkimuksella on ollut tärkeitä rooleja maaseutupolitiikan muotoutumisessa. Maaseutututkimuksen ja -politiikan aikakauslehti – Maaseudun uusi aika – julkaistiin ensi kertaa vuonna 1993. Lehdessä ovat rinnan kirjoittaneet sekä tutkijat että käytännön maaseutupolitiikan toimijat. Lehden juhlapainos *Maaseutuja tulevaisuudessa*. Maaseutupolitiikan 30-vuotisjuhlalukunumero on ladattavissa verkosta <http://www.mua-lehti.fi/>

Kestävän energiapaketin aluetalous-vaikutukset

Voisivatko maaseutukylät olla energiaomavaraisia? Millaisia talous- ja työllisyysvaikutuksia aiheutuisi, jos jokin alue tuottaisi itse kaiken tarvitsemansa energian hyödyntäen ainoastaan uusiutuvia energialähteitä? Vaasan yliopiston Levón-instituutti ja Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti pureutuivat näihin kysymyksiin yhteistyössä toteuttamassaan tutkimuksessa.

Nykyisin alueilta virtaa rahaa ulos fossiilisten polttoaineiden ostojen myötä. Alueen omia, uusiutuvia energialähteitä käyttämällä nämäkin rahavirrat jäisivät vahvistamaan alueen elinvoimaisuutta. Toteutetussa tutkimuksessa selvitettiin valittujen länsisuomalaisten energiakylien ja niitä ympäröivien alueiden energiataaseet sekä määritettiin uusiutuvan energian tuotannon ja kulutuksen rahallinen arvo. Lisäksi tutkimuksessa arvioitiin, miten energiakylien energiaomavaraisuus vaikuttaisi yleisemmin alueen talouteen ja työllisyyteen. Arviointi toteutettiin RegFin-mallilla, joka on alueellinen yleisen tasapainon simulointimalli.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että tarkasteltujen energiakylien mahdollisuudet tuottaa uusiutuvaa energiaa voisivat kattaa kylien energiatarpeet. Laskelmien mukaan alueiden talous ja työllisyys kohtaisivat myönteisiä vaikutuksia, mikäli alueen omat energialähteet riittävät turvaamaan energiaomavaraisuuden.

Lisätietoja artikkelissa:

Peura, P., Haapanen, A., Reini, K., & Törmä, H. (2018). Regional impacts of sustainable energy in western Finland. *Journal of Cleaner Production*, 187, 85-97. doi://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.03.194

Pioneeriluomuviljelijöiden stigmanhallinta

Pioneeriluomuviljelijät eli viljelijät, jotka ensimmäisten joukossa sovelsivat ja kehittivät luonnonmukaisen viljelyn periaatteita, haastoivat perinteisen maanviljelyn ja pyrkivät uudistamaan maatalouden institutionaalisia rakenteita. Pyrkimys instituutioiden uudistamiseen synnyttää kuitenkin usein epäluuloja ja vastarintaa niissä, jotka kokevat toiminnan uhkaavan omaa sosiaalista identiteettiään. Siten pioneeriluomuviljelijöiden toiminta sai tavanomaisissa viljelijöissä aikaan tarpeen vahvistaa omaa tuottajaidentiteettiään, mikä osaltaan ilmeni luomuviljelyn ja luomuviljelijöiden negatiivisena leimaamisena eli stigmatisointina. Tässä artikkelissa tarkastellaan sitä, millaisia diskursiivisia keinoja pioneeriluomuviljelijät käyttivät poistaakseen omaan viljelijäidentiteettiinsä liittyntä stigmaa. Näitä keinoja olivat tavanomaisten viljelijöiden haastaminen stigman lähettä-

jinä, stigman siirtäminen muille ryhmille ja uudenlaisten, sosiaalisesti hyväksytyjen identiteettien korostaminen. Tutkimuksessa tuodaan esiin se, miten pioneeriluomuviljelijöiden stigmanhallinta ei tähdännyt stigman salaamiseen, vaan pikemminkin sellaisten sosiaalisten rakenteiden luomiseen, jotka edistävät voimaantumisen tunnetta. Tämä puolestaan edesauttoi ja mahdollisti viljelijöiden toimimisen institutionaalisina yrittäjinä maatalouskontekstissa.

Lisätietoja artikkelissa:

Lähdesmäki, M., Siltaoja, M., Luomala, H., Puska, P. & Kurki, S. (2018). Empowered by stigma? Pioneer organic farmers' stigma management strategies. *Journal of Rural Studies*, <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2018.10.008>

Afrikkalaisen *Croton macrostachyus* -puun kuoriuutteiden sekä ennaltaehkäisevää että parantavaa vaikutusta malariaan tutkitaan

Malaria on *Plasmodium*-suvun aiheuttama loistauti. Tautia aiheuttava loinen leviää *Anopheles*-suvun hyttysten välityksellä ihmisen verenkiertoon. WHO:n suositusten toimenpiteiden ansiosta malaria sekä kuolleisuus malariaan ovat vähentyneet merkittävästi (21% ja 29%, vastaavasti) vuosina 2010-2015. Käytössä oleville lääkkeille resistenttien *Plasmodium falciparum* -loisten määrän kasvu on kuitenkin edelleen vakava uhka. Afrikassa, Intiassa, Etelä-Amerikassa ja Kiinassa lääkkeiden saaminen voi olla vaikeaa tai ne ovat liian kalliita. Uusia lääkkeitä malarian hoitoon ja ennaltaehkäisyyn tarvitaan. WHO:n mukaan 80% maailman väestöstä luottaa yksinomaan kasvipärisiin lääkkeisiin ja hoitoon. Noin 40% nykyisiä lääkkeitä ja arviolta 75% infektioautien lääkkeitä on luonnollista alkuperää. Myös pääosa käytössä olevista malaria-lääkkeistä on luonnollista alkuperää.

Croton macrostachyus -puun kuorta, lehtiä, hedelmiä ja juurta on käytetty perinteisesti lukuisten eri tautien ja myös malarian hoitoon Afrikassa etenkin Tansaniassa, Etiopiassa ja Keniassa. Omassa tutkimuksemme olemme tutkineet afrikkalaisen puun (*Croton macrostachyus*) kuoriuutteiden sekä ennaltaehkäisevää että parantavaa vaikutusta malariaan hiirikokeissa.

Tutkimuksen tulokset tukivat selvästi kansanperinnekäyttöä sekä aikaisemmin *Croton macrostachyus* -puun lehdistä, hedelmistä ja

juurilla tehtyjä tutkimuksia. Tutkituilla etyyliasetaatti-, metanoli- ja isobutanoli-uutteilla oli sekä ennaltaehkäisevää että hoidollista vaikutusta hiirissä. Etyyliasetaatti-uute oli tutkituista uutteista paras, etenkin ennaltaehkäisevästi. Tutkittujen loisten määrä väheni hiirissä tilastollisesti merkittävästi ja parasiitteja tuhoava vaikutus ylti jopa samalle tasolle kuin nykyisin käytössä olevan malaria-lääkkeen (artemisinin). Etyyliasetaatti-uutteella ei myöskään havaittu toksisia vaikutuksia hiiriin ja tutkitut annokset olivat turvallisia. Vaikuttavana aineena uutteessa oli mahdollisesti triterpeeni lupeol, mutta jatkokatkimuksia bioaktiivisista komponenteista tarvitaan tulevaisuudessa. Tutkimuksen perusteella *Croton macrostachyus* -puun kuoren etyyliasetaatti-uutetta voidaan pitää potentiaalisena uuden malaria-lääkkeen tuotekehitykselle.

Tutkimus on tehty Keniassa Baratonin yliopistossa ja se on osa Jackie Obeyn väitöskirjatyötä.

Lisätietoja artikkelissa:

Ob J.Obey, M M. Ngeiywa, P. Kiprono, S. Omar, A von Wright, J. Kauhanen, and C. Tikkanen-Kaukanen. "Antimalarial Activity of *Croton macrostachyus* Stem Bark Extracts against *Plasmodium berghei* In Vivo," *Journal of Pathogens*, vol. 2018, Article ID 2393854, 6 pages, 2018. <https://doi.org/10.1155/2018/2393854/>.

Teksti ja kuvat **Hanna-Maija Väisänen**

VASTUULLISUUS MATKAILUSSA – jotain epämukavaa vaiko aivan mahtavaa matkailijasta?

Matkailu on yksi maailman suurimmista ja nopeimmin kasvavista toimialoista. Matkailulla on todettu olevan positiivisten vaikutusten lisäksi myös negatiivisia vaikutuksia niin luontoympäristöön, sosiaalisiin olosuhteisiin kuin kulttuuriinkin. Matkailutoimialan voimakkaan kasvun ja negatiivisten vaikutusten vuoksi mm. ilmastomuutokseen, niin matkailutoimijoilta kuin matkailijoilta edellytetään tänä päivänä yhä enemmän vastuullisuutta. Kuitenkin vasta vähemmistö kuluttajista on matkailussa muuttanut kulutuskäyttäytymistään tietoisesti vastuulliseksi. Yksi syy tähän voi olla, että kuluttajat eivät koe kestävää kehitystä edistäviä ominaisuuksia mielekkääksi osaksi tuotetta tai palvelua. Toisin sanoen muut kuin vastuullisuuteen liittyvät ominaisuudet koetaan tärkeämpinä.

Matkailu elämyskulutuksen kohteena pohjautuu hedonistiseen kuluttamiseen, jossa kokemuksen tai elämyksen aikaansaamat positiiviset, nautinnon ja mielihyvän tunteet ovat keskeisiä. Paikalliset ja tuoreet luomuleivät aamupalalla voivat saada matkailijan ilahtumaan. Sen sijaan veden säästäminen tai pyyhkeiden uudelleen käyttäminen lomalla voi tuntua epä mukavalta. ”Vastuullisuusominaisuus” ei siis välttämättä tuo asiakkaalle positiivista kokemusta eikä näin ollen kannusta kestävää kehitystä edistäviin valintoihin.

Ovatko positiivinen matkailukokemus ja vastuullisuus siis yhdistettävissä vai toisen- sa poissulkevia? Voiko vastuullisuus olla osa matkailukokemusta ja siten merkityksellinen matkailijalle? Jos vastuullisuusasioilla saadaan aikaan positiivisia kokemuksia matkailijassa, niin vastuulliset valinnat elämyskuluttamisessa voisivat ehkä valtavirtaistua.

Matkailijoiden kokemukset tutkimuskohteena

Ruralia-instituutissa tutkittiin, mitkä vastuullisuuteen liittyvät asiat toivat Etelä-Savossa matkailulle suomalaisille ja venäläisille matkailijoille positiivisia kokemuksia ja mitkä negatiivisia. Tutkimusaineistona toimivat matkailijoiden Tripadvisor-palveluun kirjoittamat arvostelut. *Tripadvisor on maailman suurin matkailusivusto, jossa matkailijat voivat kirjoittaa arvosteluja ja jakaa kuvia eri matkakohteista ja yrityksistä. Palvelusta löytyy yli 400 miljoonaa arvostelua ja mielpidettä lähes 7 miljoonasta majoituspaikasta, ravintolasta ja nähtävyydestä.*

– Vastuullisuuteen liittyvät asiat saivat aikaan useimmiten positiivisia tunteita, mutta myös negatiivisia tunteita esiintyi, kertoo tutkimuksen toteuttanut **Hanna-Maija Väisänen**.

– Esimerkiksi majoituspaikan siistit sekä kunnossa olevat tilat tai kaunis maisema saivat matkailijat kirjoittamaan mieluisista kokemuksistaan. Toisaalta muun muassa epäkunnossa olevat paikat, melu, kuumuus tai kylmyys aiheuttivat negatiivisia tuntemuksia. Matkailijat harvoin kertovat tietoisesti suoranaisesti yrityksen tai kohteen vastuullisuuteen liittyvistä asioista. Jonkin verran kerrottiin paikallisista tuotteista – ehkä siksi, että ne tunnustettiin, mutta esimerkiksi majoitustilojen roskien lajittelumahdollisuutta ei tuotu ollenkaan esille.

Jotta saadaan aikaan positiivinen matkailukokemus myös vastuullisuuden näkökulmasta, matkailuyrittäjien olisi hyvä laittaa kuntoon ne asiat, joista tulee eniten negatiivista palautetta. Ennen kaikkea yrittäjien tulisi korostaa ja kytkeä matkailutoimintaan ja vastuullisuusviestintään niitä asioita, jotka saavat matkailijoissa aikaan positiivisen tunteen.

Esimerkiksi kauniit maisemat ovat selvästi osa matkaelämystä. Yrittäjänä ylläpitäisin maisemaa erilaisilla toimenpiteillä ja kertoisin maisemasta ja siihen liittyvistä vastuullisuustoimenpiteistä matkailijalle. Näin yhdistäisin matkailijan kokeman elämyksellisen elementin ja vastuullisen teon toisiinsa. Ehkä tätä kautta vastuullisuudesta voisi tulla merkityksellisempää ja mahtavaa matkailijalle, toteaa Väisänen.

Tutkimus on osa Kaakkois-Suomen ammatikorkeakoulun hallinnoimaa ja Ruralia-instituutin osatoteuttamaa Kohti vastuullista matkailua -hanketta, jossa edistetään matkailun vastuullisuutta Etelä-Savossa ja kehitetään vastuullisuusviestintää niin, että siitä saadaan kilpailuetua.

Itäsuomalainen UUDET-verkosto kehittää maaseututaajamia yhdessä

Kuusi itäsuomalaista maaseutukuntaa ovat vuoden verran etsineet ja kokeilleet uusia tapoja vahvistaa taajamiensa elinvoimaa toisiltaan oppien ja keskustellen. Verkostossa ovat mukana Heinävesi, Keitele, Liperi, Mäntyharju, Tervo ja Valtimo. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti ja Itä-Suomen yliopiston Spatia tukevat toimillaan verkostoa siten, että keskinäinen kanssakäyminen ja oppiminen olisi mahdollisimman luontevaa ja eri osapuolia hyödyttävää.

Verkoston toiminta on jo ensimmäisenä toimintavuotenaan osoittautunut tarpeelliseksi ja tulokselliseksi.

– Kunnissa on ollut hyvä draivi päällä. On ollut mielenkiintoista nähdä, kuinka yhteiset kehittämissaasteet, kuten osallisuuden edistäminen ja taajamien viihtyisyyden lisääminen, yhdistävät kuntia ja saavat aikaan keskinäistä oppimista, kertoo projektipäällikkö **Manu Rantanen** Ruralia-instituutista.

Tutkimusjohtaja **Torsti Hyryläinen** toteaa tyytyväisenä, että eri maakunnissa toimivien kehittäjätoimijoiden välille on onnistuttu luomaan toimintatapa, jossa kehittämiskysymyksiä pohditaan yhdessä. Verkostoituminen luo lisäarvoa, herättää uusia ideoita sekä vahvistaa uskoa omaan tekemiseen.

Uudistuvat elinvoimataajamat (UUDET) -hanke jatkuu vuoden 2019 loppuun. Hanketta hallinnoi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Hankkeen piiriin kuuluu noin 28 000 asukasta ja sitä rahoitetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta.

Teksti Heidi Välläho ja Sirpa Piskonen

Ruralia-instituutissa muisteltiin ”vanhoja hyviä aikoja”

30-vuotisjuhlavuotensa aikana Ruralia-instituutti järjesti erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia merkivuoden kunniaksi. Hienoimpia tapahtumia olivat entisten työntekijöiden tapaamiset Mikkeliissä ja Seinäjoella, joihin osallistui ”ruralialaisia” eri vuosikymmeniltä. Mikkeliissä tilaisuus pidettiin toukokuussa yhdessä Mikkelin yliopistokeskuksen kanssa Waappukävelynä ja Seinäjoella elokuussa omana tilaisuutenaan instituutin tiloissa Framilla.

Seinäjoella ohjelmassa oli vapaamuotoista muistelua ja seurustelua leppoisan musiikin siivittämänä. Lisäksi jokaisella oli mahdollisuus selailla leikekirjoja, mikä sai muistot heräämään henkiin ja oli selvästi mieluista puuhaa jokaiselle noin 70 kävijälle. Ruralia-instituutin kolmikymmenvuotisen taipaleen aikana tehdyt yhteiset ponnistukset ja projektit maaseudun kehittämisen hyväksi ovat jättäneet jälkensä toiminnassa mukana olleiden mieliin ja sydämiin. Jälleennäkemisen riemu oli käsin kosketeltavaa ja tunnelma oli lämmin. Ruralia-instituutti on puheissa saanut kasvattajaseuran tittelin itselleen ja onkin hienoa todeta, miten laajat verkostot kasvavat ja kehittyvät edelleen eikä toiminnan vaikuttavuus jäänyt epäselväksi hetkeksikään entisten työntekijöiden tilaisuuden tarinoineja kuunnellessa.

Mikkeliissä entiset ruralialaiset kutsuttiin mukaan Mikkelin yliopistokeskuksen järjestämään vappuaiheiseen Waappukävelyn, jossa opastetuilla kierroksilla tutustuttiin yliopistokampuksen moniin eri toimijoihin, toimintoihin ja tiloihin avointen ovien merkeissä. Tämän jälkeen otettiin vappua vastaan munkkia ja simaa nautiskellen ja makkaraa grillaten. Lopuksi vielä jatkettiin ruralialaisten kokoonumisajoja vanhoja valokuvia ja leikekirjoja selaillen sekä vanhoja muistellen Ruralia-instituutin toimitiloissa.

Seinäjoella keskustelu kävi vilkkaana vanhojen tuttujen kohdatessa.

Kuva Leena Viitaharju

Ruralia-instituutin varajohtaja Torsti Hyryläinen tervehti entisiä ruralialaisia ja muuta Waappukävelyn osallistunutta väkeä Mikkeliissä.

Kuva Hanna-Riitta Karttunen

Ruralian henkilöstö juhli 30-vuotista taivalta

Ruralian henkilöstöseminaari järjestettiin 30-vuotisjuhlavuoden merkeissä Mikkeliissä elokuun lopussa. Aurinkoinen ja erittäin lämmin sää juhlisti illanviettoa Mikkeliipuistossa ja Ravintola Greenerissä. Ennen illallista koko porukka asettui uusissa ”virkahuppareissa” ryhmäkuvaan.

Ruraliassa selvitetään Leader-toimintatavan lisäarvoa

Ruralia-instituutti ja Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n selvittävät Leaderin periaatteiden ja hallintomallin valtakunnallisessa arviointitutkimuksessa sitä, mitä lisäarvoa Leader-toimintatapa on tuonut maaseudun kehittämiseen.

– Lisäarvossa on oikeastaan kysymyksessä se ”ylimääräinen hyvä”, mitä saavutetaan sovellettaessa Leaderille ominaisia toimintatapoja, joilla vahvistetaan seuraavia periaatteita: alueperustaisuus, alhaalta ylös lähtevä kehittäminen, paikallinen kumppanuus, monialaisuus, innovatiivisuus, alueiden välinen yhteistyö ja verkostoituminen. Kyse ei siten ole tavanomaisesta tulosaarviointista, jossa keskiössä ovat yleensä määrällisesti mitattavat aluetalouden ja työllisyysvaikutukset, kertoo arviointihankkeen projektipäällikkö **Päivi Pylkkänen**.

– Yksi huomionarvoinen seikka on esimerkiksi se, miten Leader-toimintaryhmät koetaan alueidensa kehittäjinä. Aiomme selvittää Leader-toiminnan nauttimaa luottamusta erilaisissa sidosryhmissä, Pylkkänen jatkaa.

Arvioinnissa tullaan keräämään monipuolinen aineisto, joka kattaa kaikki Suomen 54 paikallista toimintaryhmää sekä ohjelman toimeenpanoon osallistuvat muut toimijat ELY-keskuksissa, maaseutuvirastossa, maa- ja metsätalousministeriössä. Sidosryhmistä ainakin toiminta-alueiden kuntien ja keskeisten aluetason toimijoiden näkemyksiä kuullaan.

Ruralia-instituutin Mikkelin ja Seinäjoen yksiköissä on useita Leader-toimintaa pitkään seuranneita asiantuntijoita. Arviointitoimeksianto sopii erinomaisesti instituutin kestävän paikalliskehityksen painoalan tutkimusintresseihin.

Arviointitutkimuksen toteuttavat Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti ja Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI. Työ on maa- ja metsätalousministeriön kilpailutama tilaustutkimus, joka tukee Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppukauden toteutusta ja EU:n rahoituskauden 2021–2027 valmistelua. Arviointitutkimuksen toteutusaika on 1.11.18–31.12.2019.

Uusi osuustoimintalakia käsittelevä kansainvälinen julkaisu IJCL

Heinäkuun 2018 alussa ilmestyi ensimmäinen numero uudesta kansainvälisestä osuustoimintalakia käsittelevästä julkaisusta *International Journal of Cooperative Law*, IJCL. Se löytyy verkkojulkaisuna osoitteesta <https://iuscooperativum.org/archives/>

Viiden hengen kansainvälinen lakimiesryhmä perusti *Ius Cooperativum* -järjestön vuonna 2015 Kansainvälisen osuustoimintaliiton tutkimuskonferenssissa Almeriassa, Espanjassa, ja vähän myöhemmin sama ryhmä perusti *International Journal of Cooperative Law* eli IJCL-julkaisun. Se on ensimmäinen englanninkielinen, kaikkia lakiin liittyviä traditioita käsittelevä lehti. Julkaisu edistää osuustoimintalain teorioiden muodostusta, mikä on edellytyksenä sille, että osuuskuntamuotoisten yritysten erityispiirteitä voidaan vakiinnuttaa lain avulla.

Lehden perustajiin ja toimituskuntaan kuuluvat muun muassa Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin osuustoiminnan tutkimusjohtaja, OTT **Hagen Henry** sekä Ruraliassa vuonna 2016 visiting scholar -tutkijana ollut oikeustieteen tohtori **Ifigenia Douvitsa Kreikasta**.

Lehden julkaisemisen ohella *Ius Cooperativum* järjestää myös joka toinen vuosi kansainvälisen osuustoimintalakikonferenssin, joista ensimmäinen oli vuonna 2016 Montevideossa ja toinen 2018 Ateenassa.

Merkittävä apuraha Koneen Säätiöltä Ruralia-instituuttiin

Ruralia-instituutin vanhempi tutkija **Toni Ryyänen** työryhmineen sai Koneen Säätiön nelivuotisen apurahan ihmisten ja tuotantoeläinten muuttuvien suhteiden tutkimiseen Elintärkeät naapurimme -teemahaussa. Apurahan suuruus on 256 700 euroa.

Hankkeessa tutkitaan ensimmäistä kertaa Suomessa eläintenjalkeeseen biota-

louteen liittyviä tekijöitä solumaatalouden ja sen tuotteiden yhteydessä. Uusi talouden muoto ravastelee toteutuessaan radikaalisti globaaleja ruokajärjestelmiä ja tuotantotapoja. Se muuttaa myös ihmisten ja tuotantoeläinten suhteita, sillä eläintenjalkeisessa biotaloudessa tuotetaan eläintuotteita ilman eläimiä. Ilmiöön liittyy eri näkökulmista tar-

kasteltuna tuntemattomia ja ennakoimattomiaakin mahdollisuuksia ja haasteita.

Lisätietoja:

Toni Ryyänen, vanhempi tutkija
p. 050 311 9398
toni.ryyänen@helsinki.fi

RURALIAN JULKAISU-UUTUDET

Kationinvaihtokapasiteetin määrittäminen ja käyttö viljavuusanalyysin tulkinna. Tuomas J. Mattila ja Jukka Rajala. Raportteja 179. 2018.

Finland as a tourist destination through the eyes of the Japanese. Anne Matilainen ja Saana Santalahti. Reports 180. 2018.

Osuuskuntaa perustamaan. Tytti Klén ja Petteri Tiljander. Raportteja 181. 2018.

Kotiseutua kokemassa. Timo Suutari. Raportteja 182. 2018.

Maaseudut ja kaupungit – yhdessä kestävämpiä? Heli Siirilä, Mari Kattilakoski, Kaisa Kumpulainen ja Katja Rinne-Koski. Raportteja 183. 2018.

“If you run after two hares, you will catch neither” – The Cooperation between Universities and Food Sector Companies in Aomori Prefecture and South Ostrobothnia Region. Aapo Jumppanen, Fumihiko Koyata ja Timo Suutari. Raportteja 184. 2018.

Pikamenetelmät kasvin ravinnetilan kuvaajana. Tuomas J. Mattila, Veera Manka ja Jukka Rajala. Raportteja 185. 2018.

Clean and easy cricket rearing - A guide on hygienic building design in rearing facilities. Sandra Mellberg and Gun Wirtanen. Reports 186. 2018.

Etelä-Savon vapaa-ajan asumisen aluetaloudelliset vaikutukset nykytilanteessa ja tulevaisuuden skenaarioissa. Susanna Kujala, Outi Hakala, Hannu Törmä, Manu Rantanen, Adam Czarnecki ja Torsti Hyyryläinen. Raportteja 187. 2018

HELSINGIN YLIOPISTO RURALIA-INSTITUUTTI

Ruralia-instituutti on Helsingin yliopiston maatalous-
metsätieteellisen tiedekunnan osasto.

Lönnrotinkatu 7
50100 MIKKELI

Kampusranta 9 C
60320 SEINÄJOKI

www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Facebook: **@ruraliainstituutti**
Twitter: **Ruralia_UH**

Seuraa Ruralian blogia: **<http://blogs.helsinki.fi/hy-ruralia/>**
Julkaisut: **www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/julkaisut**

SÄHKÖINEN RURALIA-LEHTI

Mikäli haluat sähköisen lehden tilaajaksi tai haluat poistua postituslistalta, niin voit ilmoittaa siitä osoitteella: ruralia-tiedotus@helsinki.fi. Ohjeet löytyvät myös Ruralia-instituutin nettisivulta: **www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti**. Samasta osoitteesta löytyvät myös kaikki Ruralia-lehden aiemmin ilmestyneet numerot sähköisessä muodossa.